

Sygn. akt VIII U 1927/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 czerwca 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że Z. K. (1) jako pracownik u płatnika składek (...) J. D. (1) nie podlega od dnia 1 stycznia 2015 roku do dnia 1 sierpnia 2015 roku obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym, tj. ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu.

/decyzja k. 72-76 akt ZUS/

W dniu 29 lipca 2016 roku ubezpieczony Z. K. (1) oraz płatnik składek J. D. (1) złożyli odwołania od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez ustalenie, że Z. K. (1) podlega jako pracownik u płatnika składek (...) J. D. (1) obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 stycznia 2015 roku do dnia 1 sierpnia 2015 roku.

/odwołania k. 2-8 akt o sygn. VIII U 1928/16, k. 2-8/

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, wywodząc jak w uzasadnieniu decyzji.

/odpowiedzi organu rentowego na odwołanie k. 61-63 akt o sygn. VIII U 1928/16, k. 43-45 /

Postanowieniem z dnia 24 sierpnia 2016 roku Sąd Okręgowy w Łodzi połączył sprawę z odwołania Z. K. (1) o sygn. akt VIII U 1928/16 ze sprawą z odwołania J. D. (1) o sygn. akt VIII U 1927/16 do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

/postanowienie k. 71 akt o sygn. VIII 1928/16/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

Z. K. (1) urodził się (...). Posiada wykształcenie wyższe. Ukończył Politechnikę (...) na Wydziale Budownictwa i Architektury Wnętrz w zakresie (...) w specjalności Urządzenia Sanitarne i uzyskał tytuł inżyniera inżynierii środowiska.

/dyplom ukończenia studiów wyższych k. 16v. akt ZUS/

Od dnia 10 kwietnia 1989 roku do dnia 28 lutego 1990 roku Z. K. (1) był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w J. na stanowisku kierownika robót sanitarnych, a następnie od 1 marca 1990 roku do 31 sierpnia 1991 roku pracował w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Handlowym (...) w K. również jako kierownik robót sanitarnych.

/świadectwa pracy k. 14-15 akt ZUS/

W dniu 1 czerwca 1993 roku Z. K. (1) rozpoczął wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej jako wspólnik spółki cywilnej wraz z J. N. pod firmą (...) Z. K. (1).

/informacja z (...) k. 59 akt ZUS, dane z wpisu w rejestrze REGON k. 58 akt ZUS/

W grudniu 2014 roku wnioskodawca zawiesił działalność. W czasie jej prowadzenia nigdy nie pracował w ramach stosunku pracy.

/zeznania świadka E. K. z dnia 7 grudnia 2016 roku 00:12:47-00:27:08/

Prowadzenie powyższej działalności gospodarczej zakończono w dniu 31 lipca 2015 roku.

/informacja z (...) k. 59 akt ZUS/

Z. K. (1) własną działalność gospodarczą prowadził przez 25 lat.

/ przesłuchanie Z. K. (1) z dnia 22 lutego 2017 roku 00:26:26-00:34:10 w zw. z wyjaśnieniami z dnia 13 października 2016 roku 00:02:02-00:37:40/

W dniu 31 grudnia 2014 roku J. D. (1) jako pracodawca zawarł z Z. K. (1) umowę o pracę na czas określony 12 miesięcy tj. do dnia 31 grudnia 2015 roku w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku robotnika budowlanego robót wykończeniowych za miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 1750 zł brutto. Jako dzień rozpoczęcia pracy wskazano 1 stycznia 2015 roku. W treści umowy zastrzeżono, że może ona być wcześniej rozwiązana za dwutygodniowym okresem wypowiedzenia.

/umowa o pracę k. 13 akt ZUS/

W konsekwencji zawartej umowy o pracę płatnik składek dokonał zgłoszenia Z. K. (1) do ubezpieczenia społecznego i zdrowotnego w okresie od 1 stycznia 2015 roku do 1 sierpnia 2015 roku jako pracownika.

/okoliczności bezsporne/

Z. K. (1) przedłożył J. D. (1) zaświadczenie lekarskie z dnia 30 grudnia 2014 roku, z którego wynikało, że jest zdolny do wykonywania pracy na stanowisku robotnika budowlanego robót wykończeniowych.

/zaświadczenie lekarskie k. 10 akt ZUS/

Płatnik składek J. D. (1) prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą SZLIF J. D. (1) w Z. przy ul. (...). Działalność ta została zarejestrowana w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 1 maja 1996 roku.

/wypis z (...) k. 44 akt ZUS/

Działalność ta była faktycznie prowadzona przez J. D. (1) od 1991 roku. Jest to zakład mechaniki pojazdowej, głównie zajmujący się obróbką silników samochodowych. J. D. (1) zatrudniał i nadal zatrudnia od 4 do 5 pracowników na stanowiskach ślusarzy, tokarzy oraz mechaników samochodowych. Z. K. (1) był pierwszą osobą mającą wykonywać prace o charakterze budowlanym. Na terenie firmy (...) D. były do wykonania pewne prace remontowo – budowlane. Ponadto płatnik planował modernizację myjni. Wcześniej J. D. (1) nigdy nie zatrudniał nikogo na takim stanowisku. Po rozwiązaniu umowy z Z. K. (1) pracodawca nie zatrudnił nowej osoby na jego miejsce. Stanowisko pracy zostało zlikwidowane.

/przesłuchanie J. D. (1) z dnia 22 lutego 2017 roku 00:19:58-00:26:15 w zw. z wyjaśnieniami z dnia 13 października 2016 roku 00:37:40-00:59:51/

Płatnik, przed zatrudnieniem wnioskodawcy znał go wcześniej, gdyż Z. K. (1) w 2013 roku w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej zakładał w zakładzie (...) przepływowy podgrzewacz wody, kilka lat wcześniej montował też kocioł centralnego ogrzewania.

/ przesłuchanie Z. K. (1) z dnia 22 lutego 2017 roku 00:26:26-00:34:10 w zw. z wyjaśnieniami z dnia 13 października 2016 roku 00:02:02-00:37:40, faktura VAT z dnia 14 sierpnia 2013 roku k. 108/

Wnioskodawca, po podpisaniu umowy o pracę od 2 stycznia 2015 roku zaczął przychodzić od poniedziałku do piątku w godzinach od 7 do 15 do zakładu w celu wykonywania zadań, do których się zobowiązał. Wnioskodawca przebierał się w szatni w swoją odzież i przystępował do prac. Wykonywał je przy użyciu swoich narzędzi. Najpierw przeprowadził przeróbkę instalacji pneumatycznej, a następnie wymienił sedesy i umywalki, częściowo wymienił posadzki, wykonał drobne naprawy instalacji ciepłochłonnej na budynku gospodarczym i pomieszczeniu sprężarkowym, przełożył instalację komputerową, wymienił rynny na budynku gospodarczym, naprawił kostkę brukową na podjeździe.

/ przesłuchanie Z. K. (1) z dnia 22 lutego 2017 roku 00:26:26-00:34:10 w zw. z wyjaśnieniami z dnia 13 października 2016 roku 00:02:02-00:37:40, zeznania świadka S. S. z dnia 7 grudnia 2016 roku 00:27:08-00:37:07, zeznania świadka T. W. z dnia 7 grudnia 2016 roku 00:37:07-00:44:28, zeznania świadka W. R. z dnia 7 grudnia 2016 roku 00:44:28-0:50:26/

Z. K. (1) wraz z innymi pracownikami podpisywał listy obecności u zainteresowanego.

/listy obecności k. 17-20 akt ZUS, zeznania świadka S. S. z dnia 7 grudnia 2016 roku 00:27:08-00:37:07, zeznania świadka T. W. z dnia 7 grudnia 2016 roku 00:37:07-00:44:28/

Wynagrodzenie otrzymywał w gotówce, co potwierdzał własnoręcznym podpisem na liście płac obowiązującej u płatnika.

/listy płac k. 21-28 akt ZUS/

J. D. (1) nie ingerował w sposób wykonania prac przez wnioskodawcę. Uważał się za inwestora. Z. K. miał wykonać zleczone prace i jak to zrobi, to była już sprawa Z. K..

/przesłuchanie J. D. (1) z dnia 22 lutego 2017 roku 00:19:58-00:26:15 w zw. z wyjaśnieniami z dnia 13 października 2016 roku 00:37:40-00:59:51/

Na początku marca 2015 roku wnioskodawca wznowił prowadzenie własnej działalności gospodarczej, gdyż zaistniała potrzeba wystawienia faktur VAT na rzecz firmy (...) S.A. za prace budowlane wykonane w 2014 roku, a jeszcze nierozliczone z uwagi na istniejący między stronami spór. Po wystawieniu faktur na koniec marca 2015 roku (na łączną kwotę ok. 60.000 zł) Z. K. (1) ponownie zawiesił swoją działalność. Wnioskodawca nie wykonywał żadnych prac na rzecz (...) Spółki Akcyjnej w 2015 roku.

/ przesłuchanie Z. K. (1) z dnia 22 lutego 2017 roku 00:26:26-00:34:10 w zw. z wyjaśnieniami z dnia 13 października 2016 roku 00:02:02-00:37:40, zeznania świadka E. K. z dnia 7 grudnia 2016 roku 00:12:47-00:27:08, pismo prokurenta (...) S.A. k. 99, zeznania świadka P. S. z dnia 22 lutego 2017 roku 00:04:47-00:09:14/

W dniu 3 kwietnia 2015 roku wnioskodawca zachorował i otrzymał zwolnienie lekarskie. Wcześniej zgłaszał problemy zdrowotne lekarzowi rodzinnemu, który skierował go na wizytę u neurologa. Wnioskodawca nie podjął wtedy leczenia neurologicznego, gdyż nic u niego nie stwierdzono.

/przesłuchanie Z. K. (1) z dnia 22 lutego 2017 roku 00:26:26-00:34:10 w zw. z wyjaśnieniami z dnia 13 października 2016 roku 00:02:02-00:37:40, zeznania świadka E. K. z dnia 7 grudnia 2016 roku 00:12:47-00:27:08/

Ze zwolnienia korzystał łącznie przez 117 dni: od 3 kwietnia 2015 roku do 15 lipca 2015 roku, a następnie od 20 lipca 2015 roku do czasu ustania stosunku pracy.

/świadczenie pracy k. 7 akt ZUS/

Po ustaniu pierwszego z długotrwałych zwolnień wnioskodawca stawiał się do pracy i wtedy J. D. (1) wręczył mu oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę za wypowiedzeniem. Wnioskodawca nie miał wtedy zaświadczenia lekarskiego o odzyskaniu zdolności do pracy. Nadal był chory i po 2-3 dniach zaczął korzystać ponownie ze zwolnienia lekarskiego. Z. K. wiedział, że dostanie wypowiedzenie i chciał je otrzymać.

/ przesłuchanie Z. K. (1) z dnia 22 lutego 2017 roku 00:26:26-00:34:10 w zw. z wyjaśnieniami z dnia 13 października 2016 roku 00:02:02-00:37:40, przesłuchanie J. D. (1) z dnia 22 lutego 2017 roku 00:19:58-00:26:15 w zw. z wyjaśnieniami z dnia 13 października 2016 roku 00:37:40-00:59:51/

W oświadczeniu o wypowiedzeniu umowy o pracę, które wnioskodawca otrzymał w dniu 17 lipca 2015 roku wskazano, że powodem wypowiedzenia jest likwidacja stanowiska pracy.

/oświadczenie o wypowiedzeniu umowy o pracę k. 8 akt ZUS/

J. D. (1) zrezygnował z pomysłu modernizacji myjni samochodowej, planując zakup myjni ultradźwiękowej, który to plan ze względu na swoją wysoką cenę został odłożony w czasie.

/przesłuchanie J. D. (1) z dnia 22 lutego 2017 roku 00:19:58-00:26:15 w zw. z wyjaśnieniami z dnia 13 października 2016 roku 00:37:40-00:59:51/

Od dnia 2 września 2016 roku Z. K. (1) został zgłoszony przez Powiatowy Urząd Pracy w Z. do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego jako osoba bezrobotna pobierająca zasiłek dla bezrobotnych, a następnie w dniu 4 marca 2016 roku wystąpił z wnioskiem do organu rentowego o ustalenie uprawnień do świadczenia przedemerytalnego.

/okoliczności bezsporne/

W dniu 25 kwietnia 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Wydział Kontroli Płatników Składek w Ł. przeprowadził kontrolę u J. D. (1) mającą na celu weryfikację i rzetelność obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

/protokół kontroli k. 1-2 akt ZUS/

Sąd dokonał następującej oceny materiału dowodowego.

Postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 22 lutego 2017 roku Sąd oddalił wnioski dowodowe pełnomocnika organu rentowego o zobowiązanie płatnika do złożenia dokumentacji potwierdzającej wysokość ponoszonych kosztów za zlecane prace remontowe w okresie od 2013-2015 roku, książki przychodów i rozchodów za 2012-2015 rok na okoliczność ustalenia, czy Z. K. (1) jako przedsiębiorca wykonywał pracę na rzecz płatnika oraz wysokości wynagrodzenia jakie otrzymywał za wykonane prace uznając, że okoliczności, na które przeprowadzone mają być dowody nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Z przeprowadzonego na tym etapie postępowania dowodowego zostało już przy tym udowodnione, że wnioskodawca wykonywał co najmniej dwie usługi na rzecz płatnika.

Sąd odmówił wiary zarówno płatnikowi jak i ubezpieczonemu co do tego, że strony zawarły umowę o pracę. W ocenie Sądu osoby te nawiązały współpracę w ramach umowy o świadczenie usług. Sąd nie neguje, że w firmie (...) D. były do wykonania określone prace, jednak ich zakres w jakimkolwiek stopniu nie uzasadniał zawarcia umowy o pracę, o czym mowa w dalszej części uzasadnienia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje

Odwołania wnioskodawców jako niezasadne podlegały oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 6 ust 1 pkt.1 i 13 ust 1 pkt.1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. 2015 r. poz. 121), obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym, chorobowym i wypadkowym podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami w okresie od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

O uznaniu stosunku łączącego dwie strony za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Według art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu jest uwarunkowane nie tyle samym faktem zawarcia umowy o pracę i opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ale legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy. Sam bowiem fakt, że oświadczenia stron umowy o pracę zawierają określone w art. 22 k.p. formalne elementy umowy o pracę nie oznacza, że umowa taka jest ważna. Jeżeli bowiem strony umowy o pracę przy składaniu oświadczeń woli mają świadomość tego, że osoba określona w umowie o pracę jako pracownik, pracy świadczyć nie będzie, a osoba wskazana jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy i do podjęcia i wykonywania pracy nie doszło, a jedynym celem umowy było umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, to umowę taką uważa się za zawartą dla pozorów - art. 83 § 1 k.c. Umowa taka nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2008 r. sygn. II UK 148/07, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r. sygn. II UK 321/04, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2006, Nr 11-12, poz. 190, str. 503; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2001 r. sygn. II UKN 244/00, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2002, Nr 20, poz. 496; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 r. sygn. II UK 204/09, LEX nr 590241/.

O tym zatem, czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. /por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 6 lutego 2013 r. sygn. III AUa 804/12, LEX nr 1312046/.

Do cech pojęciowych pracy, stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika

w ramach stosunku pracy należą osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia z dnia 17 stycznia 2006 roku III AUa 433/2005, Wspólnota (...)). Podleganie pracowniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ile legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 roku o sygn. akt II UK 43/05, OSNAPiUS rok 2006/15 – 16/251).

W przedmiotowej sprawie konieczne zatem było przesądzenie, jaki charakter miała zawarta przez Z. K. (1) i J. D. (1) umowa, w tym w szczególności, czy strony łączył stosunek pracy. Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe jednoznacznie wykazało, że wnioskodawca oraz płatnik składek rzeczywiście podpisali umowę, którą nazwali umową o pracę, a także, że wnioskodawca wykonywał określone czynności w zakładzie pracy płatnika. W ocenie Sądu szczegółowa analiza cech istniejącego między stronami stosunku wyklucza uznanie go za stosunek pracy. Przede wszystkim J. D. (1) przez wiele lat prowadzenia indywidualnej działalności gospodarczej zatrudniał i nadal zatrudnia wyłącznie pracowników mających kwalifikacje ściśle związane z profilem prowadzonego przedsiębiorstwa, czyli mechaniką samochodową. W związku z tym pracownicy płatnika to tokarze, mechanicy samochodowi, ślusarze. J. D. (1) nigdy nie zawierał umowy o pracę z osobą mającą wykonywać prace remontowe bądź budowlane, a gdy istniała potrzeba dokonania takich czynności korzystał z usług firm zewnętrznych, w tym również z usług przedsiębiorstwa prowadzonego przez Z. K. (1). Podejmując decyzję o zawarciu z wnioskodawcą umowy o pracę J. D. (1) nie poprzedził jej przeprowadzeniem rozmów rekrutacyjnych i poszukiwaniem osób odpowiednich na nowo stworzone stanowisko

pracy, a bezpośrednio zwrócił się z taką propozycją do Z. K. (1). Propozycja ta zbiegła się w czasie z zawieszeniem przez wnioskodawcę własnej działalności gospodarczej.

Nie sposób nie zauważyć, że Z. K. (1) w wykonywaniu zadań na rzecz J. D. (1) był od niego w pełni niezależny, pracował samodzielnie, bez nadzoru, bez wydawania wiążących mu poleceń. Sam decydował, jakie prace wykona w danym dniu, a z ich wykonania nie był w żaden sposób rozliczany. Co istotne korzystał wyłącznie z własnych narzędzi i nie otrzymał od płatnika odzieży roboczej. Sam również ustalał harmonogram wykonania poszczególnych prac, wcześniej uzgodnionych z płatnikiem składek. Przychodził wprawdzie do zakładu pracy od poniedziałku do piątku, w godzinach od 7 do 15, co potwierdzał na liście obecności obowiązującej u J. D. (1), ale okoliczność ta nie może przesądzać o uznaniu, że strony łączył stosunek pracy w sytuacji, gdy brak było podporządkowania wnioskodawcy płatnikowi składek. W orzecznictwie jednolicie podnosi się, że w przypadku ustalenia, że w łączącym strony stosunku prawnym występowały elementy obce stosunkowi pracy (np. brak podporządkowania, możliwość zastąpienia pracownika osobą trzecią), nie jest możliwa jego kwalifikacja do stosunku pracy. Podporządkowanie jest jedną z najistotniejszych cech stosunku pracy. Jej brak jest wystarczający do uznania, że wykonywana praca nie jest świadczona w ramach stosunku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2009 r., sygn. akt I UK 43/09).

Wątpliwości co do rzeczywistego zamiaru stron umowy wynikają również z faktu, że wnioskodawca w zasadzie przez całe swoje życie, w tym w szczególności w czasie wieloletniego prowadzenia własnej działalności gospodarczej nigdy nie był zatrudniony w charakterze pracowniczym, a posiadane przez niego kwalifikacje, w tym wyższe wykształcenie inżynierskie wskazuje na możliwość osiągnięcia przez niego znacznie wyższych dochodów przy wykonywaniu czynności w ramach własnej działalności, niż przy zatrudnieniu w oparciu o umowę o pracę. Zresztą wynagrodzenie wnioskodawcy, ustalone przez strony w umowie o pracę, przy uwzględnieniu jego doświadczenia zawodowego i posiadanych umiejętności, wydaje się być ukształtowane na rażąco niskim poziomie. Było ono bowiem ustalone na poziomie wynagrodzenia minimalnego. Tymczasem wartość wykonanych przez wnioskodawcę w 2014 roku samych dodatkowych robót na rzecz (...) S.A., co do których wystawił on dwie faktury w 2015 roku w czasie odwieszenia działalności gospodarczej, wyniosła ok. 60.000 zł. Wnioskodawca nie potrafił przy tym logicznie wyjaśnić, dlaczego zdecydował się wykonywać pracę u J. D. (1) za niewielkim wynagrodzeniem w sytuacji, gdy wcześniej za prace trwające kilka dni otrzymywał kwoty znacznie wyższe. W przypadku montażu podgrzewania gazowego kwota ta wyniosła ponad 3.000 zł.

W ocenie Sądu również okoliczności związane z rozwiązaniem umowy wskazują na chęć osiągnięcia przez strony innego celu niż powstanie stosunku pracy. Umowa została zawarta na czas określony do dnia 31 grudnia 2015 roku z możliwością wcześniejszego jej rozwiązania za dwutygodniowym wypowiedzeniem. W związku z zachorowaniem wnioskodawcy w kwietniu 2015 roku i przebywaniem na zwolnieniu lekarskim przestał on świadczyć usługi na rzecz płatnika składek. Jeśli chodzi o stan zdrowia Z. K. (1) to nie uległ on poprawie przez cały 2015 rok, a mimo to w dniu 17 lipca 2015 roku wnioskodawca stawiał się do zakładu pracy J. D. (1) na jego prośbę w celu otrzymania wypowiedzenia umowy o pracę. Podkreślić trzeba, że w tym czasie wnioskodawca na okres 3 dni nie miał zwolnienia lekarskiego, ale nie był ze względu na stan swojego zdrowia zdolny do pracy i następnie ponownie uzyskał to zwolnienie. Nie sposób nie zauważyć, że w świetle zasad doświadczenia życiowego takie postępowanie pracownika jest zjawiskiem niespotykanym, gdyż prowadzi do pogorszenia jego sytuacji życiowej i materialnej. W czasie nieobecności pracownika w pracy z powodu choroby jest on chroniony poprzez niemożność wypowiedzenia mu stosunku pracy. Z. K. (1), jak sam wskazał w toku swojego przesłuchania, celowo przyszedł do pracy w dniu 17 lipca 2015 roku, gdyż chciał otrzymać wypowiedzenie. Co istotne, w jego treści wskazano przyczynę wypowiedzenia mimo, że umowa była umową na czas określony i w stosunku do niej brak jest wymogu wskazywania powodów podjęcia decyzji przez pracodawcę. Przyczyna ta określona została jako likwidacja stanowiska pracy, co przy uwzględnieniu charakteru tej umowy (na czas określony) podważa rzeczywiste zamiary stron, gdyż gdyby J. D. (1) faktycznie potrzebował pracownika budowlanego na czas jednego roku, to nie likwidowałby stanowiska tylko z tego powodu, że zatrudniona przez niego osoba zachorowała i najprawdopodobniej nie będzie mogła powrócić do wykonywania pracy. Wręcz przeciwnie, zasadą w takiej sytuacji jest poszukiwanie podmiotu, który wykona pracę osoby nieobecnej. Płatnik składek, mając świadomość stanu zdrowia wnioskodawcy już w kwietniu 2015 roku nie podjął czynności mających na celu zastąpienie pracownika chorego. Co

więcej wskazał, że wszystkie prace remontowo-budowlane zostały już przez wnioskodawcę wykonane i nie ma potrzeby dalszego go zatrudniania. Stwierdzenie takie pozostaje w sprzeczności z czasem, na jaki została zawarta umowa o pracę. Jeżeli bowiem J. D. (1) potrzebował pracownika mającego wykonać zadania możliwe do realizacji w czasie trzech miesięcy to nie zatrudniałby go na okres roku.

Na ocenę charakteru zawartej przez wnioskodawcę i płatnika składek umowy wpływ ma również późniejsze zachowanie Z. K. (1), który po ustaniu zatrudnienia zarejestrował się w urzędzie pracy jako bezrobotny, a następnie złożył do organu rentowego wniosek o przyznanie mu świadczenia przedemerytalnego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono wprawdzie stanowisko, że korzystanie ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego na skutek podlegania obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu samo w sobie nie może być określone jako sprzeczne z prawem lub mające na celu obejście prawa. Skorzystanie z ochrony gwarantowanej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym jest bowiem legalnym celem zawierania umów o pracę /por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2006 r. sygn. I UK 186/05, LEX nr 272575, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2006 r. sygn. III UK 150/05, LEX nr 272551/. Niemniej jednak, w uzasadnieniu do wyroku z dnia 18 października 2005 r., wydanym w sprawie sygn. II UK 43/05, Sąd Najwyższy stwierdził, że cel zawarcia umowy o pracę w postaci osiągnięcia świadczeń z ubezpieczenia społecznego, choć nie jest sprzeczny z ustawą, nie może oznaczać akceptacji dla nagannych i nieobojętnych społecznie zachowań korzystania ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, przy zawieraniu umów o pracę na stosunkowo krótki okres przed zajściem zdarzenia rodzącego uprawnienie do świadczenia z ubezpieczenia społecznego /opubl. OSNP 2006/15-16/251, OSP 2007/6/74/.

W przedmiotowej sprawie, choć nie ma to przesądzającego znaczenia dla oceny łączącego wnioskodawcę i płatnika składek stosunku, nie sposób nie zauważyć pewnego logicznego ciągu zdarzeń, który doprowadzić miał do uzyskania przez Z. K. (1) prawa do świadczenia przedemerytalnego, które uzależnione jest m.in. od wcześniejszego zatrudnienia pracowniczego oraz ustania tego zatrudnienia w określony sposób.

Wracając jednak do głównego nurtu rozważań tj. oceny charakteru łączącego Z. K. (1) i J. D. (1) stosunku prawnego odnieść należy się również do przepisów kodeksu cywilnego, dotyczących wad oświadczenia woli. Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów.

Podkreślenia w tym miejscu wymaga, na co Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał uwagę, iż nie skutkuje w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego tylko taka umowa o pracę, która nie wiąże się z wykonywaniem tej umowy, a zgłoszenie do ubezpieczenia następuje tylko pod pozorem istnienia tytułu ubezpieczenia w postaci zatrudnienia. Chodzi tu zatem o "fikcyjne" zawarcie umowy, gdzie następuje zgłoszenie do ubezpieczenia społecznego jako pracownika osoby, która w rzeczywistości pracy nie świadczyła (wyrok Sądu Najwyższego z 16 marca 1999 r. II UKN 512/98, opubl: OSNAPiUS rok 2000, Nr. 9, poz. 36; wyrok Sądu Najwyższego z 28 lutego 2001 r. II UKN 244/00, opubl: OSNAPiUS rok 2002, Nr. 20, poz. 496; wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1996 r. II UKN 32/96, opubl: OSNAPiUS rok 1997, Nr. 15, poz. 275; wyrok Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 2005 r. II UK 320/04, opubl: OSNAPiUS rok 2006, Nr. 7-8, poz. 122; wyrok Sądu Najwyższego z 4 sierpnia 2005 r. II UK 320/04, opubl: OSNAPiUS rok 2006, Nr. 7-8, poz. 122; wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2005 r. II UK 141/04, opubl: OSNAPiUS rok 2005, Nr. 15, poz. 235, str. 712).

Z czynnością prawną pozorną mamy do czynienia wówczas, gdy występują łącznie, następujące warunki: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów, czyli być aktywnym uczestnikiem stanu pozorności. Pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Jednakże zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z 14 marca 2001 roku (sygn. akt III UKN 258/00, opubl. OSNAP 2002/21/527), nie można przyjąć pozorności

oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował.

Brak zamiaru wywołania skutków prawnych oznacza, że osoba składająca oświadczenie woli albo nie chce w ogóle wywołać żadnych skutków prawnych, albo też chce wywołać inne, niż wynikałyby ze złożonego przez nią oświadczenia woli. Pozorność czynności prawnej istnieje więc także wtedy, gdy strony stwarzają pozór dokonania jednej czynności prawnej, podczas gdy w rzeczywistości dokonują innej czynności prawnej. Istnieje zatem taka sytuacja, w której element ujawniony stanowi inny typ umowy, niż element ukryty (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2005 r., IV CK 684/04, LEX nr 284205).

Pozorność umowy o pracę (art. 83 k.c. w związku z art. 300 k.p.) ma miejsce nie tylko wówczas, gdy mimo jej zawarcia praca w ogóle nie jest świadczona, ale również wtedy, gdy jest faktycznie świadczona, lecz na innej podstawie niż umowa o pracę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2006 r. I UK 120/06, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2009 r., sygn. akt I UK 43/09).

Jak wynika z przeprowadzonych powyżej szczegółowych rozważań dotyczących charakteru zawartej przez Z. K. (1) i J. D. (1) umowy, przede wszystkim z uwagi na brak podporządkowania wnioskodawcy płatnikowi składek, wykonywania zadań samodzielnie, na własne ryzyko i przy wykorzystaniu własnych narzędzi, w ocenie Sądu nie można zakwalifikować jej jako umowy o pracę. Usprawiedliwiony jest przy tym wniosek o zamiarze stron obejścia przepisów w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego. O takim zamiarze świadczy zawarcie umowy o pracę na czas określony jednego roku w warunkach braku zapotrzebowania na siłę najemną, skoro po rozpoczęciu przez Z. K. (1) zwolnienia lekarskiego, pracodawca nie zatrudnił nowego pracownika i jak sam przyznał, nie miał w ogóle takiej potrzeby. Zawiązaniu stosunku pracy zawsze towarzyszy konieczność dokonania podziału zadań na poszczególne osoby uczestniczące w procesie pracy. Jeżeli takie zatrudnienie następuje, to w zakładzie pracy dochodzi do zasadniczo trwałego podziału zadań. Nieobecność nowo zatrudnionego pracownika w tych warunkach narzuca konieczność szukania zastępstwa. Brak takich działań ze strony płatnika składek prowadzi do wniosku, iż zatrudnienie wnioskodawcy nie wynikało z konieczności dokonania podziału zadań między pracodawcę i pracownika. W takim zatrudnieniu nie było więc elementu o charakterze gospodarczym.

Ustalone przez Sąd okoliczności potwierdzają, iż w spornym okresie ubezpieczony nie świadczył pracy w oparciu o umowę o pracę. Zawarcie w/w umowy miało charakter pozorny w świetle art. 83 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. Z uwagi na fakt, iż ubezpieczony wykonywał jednak pewne czynności, za wynagrodzeniem na rzecz płatnika składek można uznać, że pod pozorem zawarcia umowy o pracę strony w istocie zawarły umowę o charakterze cywilnoprawnym o świadczenie usług.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na mocy cytowanych wyżej przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania Z. K. (1) i J. D. (1).

Zarządzenie: odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. Z. K. i J. D..